

RAD ZA BELOM TRPEZOM U PRVIM LOŽAMA

Spekulativno Slobodno zidarstvo, kao što je poznato, ima svoje korene u srednjevekovnim udruženjima - esnafima operativnih zidara. Stari majstori su tokom dana radili na građevinama, a uveče bi, nakon napornog rada, odlazili u svoje omiljene krčme, u kojima bi se uz jelo i piće opušta- li, i pravili planove za naredni dan. Masonsko Bratstvo je, pored drugih običaja i tradicija koje je nasledilo od operativnog zidarstva, nasledilo ovu vrstu okupljanja koje se naziva Rad za Belom trpezom ili agape. Agape je starogrčka reč koju su Platon i drugi grčki filosofi koristili kada bi govorili o ljubavi prema supruzi, porodici ili nekoj posebno važnoj aktivnosti, dok naš savremenik i pisac Paolo Koeljo definiše agape kao ljubav koja osvaja, najuzvišeniju i najčistiju formu ljubavi.

Krajem sedamnaestog i početkom osamnaestog veka nije bilo masonskih Hramova kakve danas poznajemo, pa su prve Lože u Engleskoj, kao i u kontinentalnoj Evropi i Americi, održavale svoje Radove u posebnim, izdvojenim odajama svojih omiljenih krčmi, taverni i klubova, u kojima su imali mir i privatnost. Naravno, ne treba zanemariti ni potrebu Braće da im pri ruci uvek budu dovoljne količine hrane i pića. U Engleskoj toga doba postojala su mnoga bratstva, udruženja, trgovačka društva i klubovi, a osim Masona, postojali su Gormasoni, Jerusalimske duše, Stari momci, Gregorijanci i mnogi drugi. Bilo je mnogo krčmi, čajdžinica i klubova, a neke od udruženja su pokretali sami vlasnici krčmi i taverni kako bi osigurali dovoljan broj gostiju za uspešan rad.

Da vas podsetim, Masonerija kakvu danas poznajemo, zvanično je uspostavljena 24. juna 1717. godine za trpezom u londonskoj krčmi „Guska i roštilj“, kada su se četiri londonske Lože ujedinile i formirale Veliku Ložu Engleske, prvu Veliku Ložu u svetu. Od samog svog nastanka, Velika Loža Engleske je donela odluku da se Veliki Majstori biraju na svakih šest meseci, pored ostalog i zato da bi se Braća okupila dva puta godišnje na velikim raskošnim svečanostima koje su pratile izbor Prvog među jednakima.

Kada se osvrnemo na istoriju našeg časnog Bratstva, lako se može uvideti da se ono nikada nije mnogo udaljilo od trpeze, hrane, pića, pesama, govora i zdravica. Izveštaji sa Radova prvih masonskih Loža sadrže i podatke o plaćenim računima za hranu, vino, pivo i punč. Mnoge rane Lože su deo onoga što mi danas nazivamo taksom za Inicijaciju naplaćivale u hrani i piću, ili je novi Brat, nakon svoje Inicijacije, sam morao da snosi sve troškove Rada za Belom trpezom. Venčanje Brata ili rođenje sina je takođe podrazumevalo pripremu proslave za Bratstvo, a u nemalom broju slučajeva Braća su se okupljala i nakon sahrane Brata koji je ispraćen na Večni Istok.

Pravila mnogih prvih Loža su predviđala da se Loža otvori u 7 uveče, i da se radi do 9 sati. Pauza za osveženje Braće bila je predviđena da traje od 9 do 10 časova, da bi se Radovi nastavili do 11 sati uveče, a nije bilo retko da se Radovi produže do ponoći. Izveštaj sa Radova jedne od prvih Loža svedoči da su Braća sedela za stolom punih 18 sati, i da su se za to vreme više puta okrepili i osvežili, što nagoveštava da se organizaciji Radova morala posvetiti značajna pažnja. Sam Rad se odvijao, u posebnim i zaštićenim prostorijama, za trpezom u obliku potkovice. Braća su sedela za stolom, razgovarali i učili Rituale, dok su se sami Obredi Inicijacije, Unapređenja, Uzdizanja i druge ceremonije odvijali u središnjem delu prostorije koji su sva Braća, okupljena oko stola, mogla jasno da vide. U istoj prostoriji Braća su jela i pila, ali samo u vreme koje je bilo predviđeno za osveženje, i pod budnim okom Brata Drugog Nadzornika koji je vodio računa da se ne pretera sa alkoholom, zbog čega je imenovao posebnu Braću koji su bili zaduženi za služenje hrane i točenje pića. Kada bi se Obred nastavio, Braća su prestajala sa jelom i pićem.

U to vreme, pripadnost Bratstvu je, kao i danas, bila prestižna stvar, jer su se među Braćom nalazili i najugledniji građani tog vremena. Uživanje u pivu, vinu i drugim alkoholnim pićima, uz hranu, i to ne baš u umerenim količinama, bio je takoreći običaj tog doba. Masonski Rad u takvim okolnostima je, zato, imao za posledicu donošenje posebnih propisa Loža koji su imali za cilj da se spreči neumerenost Braće u jelu i piću (što se očigledno ponekad dešavalo), i kako bi se obezbedilo dostojanstvo skupa. Kazne za pijanstvo, nepristojne reči, prepirke, svađe i ometanje Radova su bile veoma stroge. Uprkos tome, među poznavacima Masonerije tog doba vlada nedvosmisleno uverenje da povremeno konzumiranje alkohola prilikom okupljanja Braće ni na koji način nije ugrožavalo visoke moralne vrednosti na koje se Slobodno zidarstvo poziva, niti na društveni uticaj koji je Masonerija imala u to vreme. Nema takođe bilo kakve sumnje da su Braća veoma polagala na pravila ponašanja i ophođenja za stolom.

Alkohol je, osim kao osveženje, imao još jednu važnu ulogu nakon Obreda: naime, za Rad za Belom trpezom, bile su karakteristične mnoge zdravice. Na slici Stjuarta Votsona koja pokazuje inauguraciju Časnog Starešine škotske Lože Kilvining (Kilwinning) jasno se vidi flaša i činija sa punčom. Neke čaše i krigle koje su koristili stari Masoni su bile rukom oslikane, sa puno masonskih alata i simbola na sebi, ili su sadržale reči masonskih pesama. Pojedine su bile veoma vredne i skupe, i predstavljale su neku vrstu Crteža Lože u neobičnoj formi. Neke krigle su na sebi imale naslikan stub označen slovom „J“ a neke stub označen slobom „B“. Tadašnji Veliki Sekretar Velike Lože Engleske Lorens Dermot se, davne 1754. godine našalio, i rekao da slova „J“ i „B“ stoje na kriglama kako bi Braća mogli da razlikuju jamajčanski rum od onog sa Barbadosa.

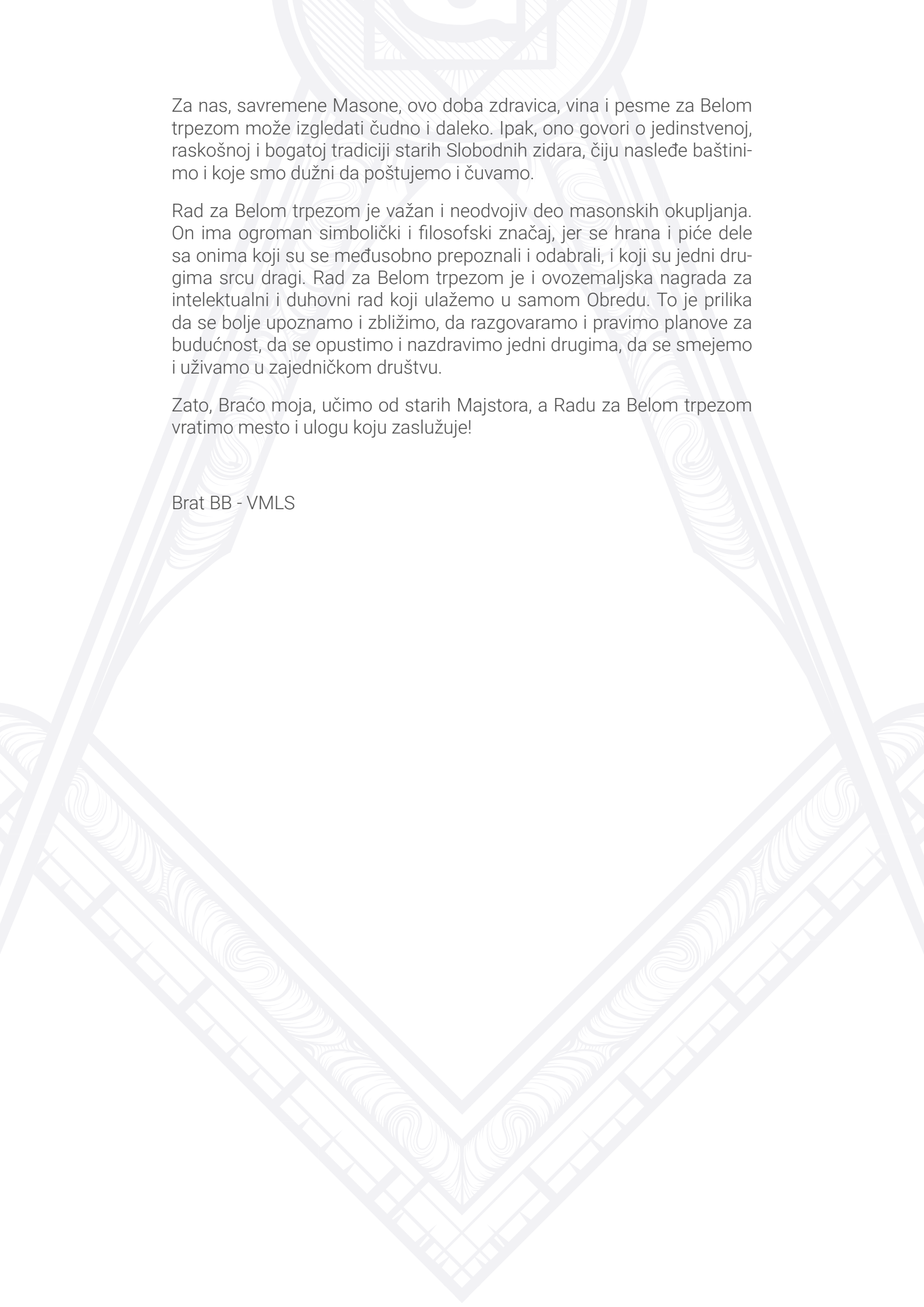
Najraniji masonski dokumenti jasno navode da su Braća uživala u piću nakon Rituala, ali su zagonetno ćutljivi kada se radi o običajima i načinu ispijanja čaša, kao i o zdravicama nakon Obreda, kojih je bilo veoma

mnogo: zdravica Kralju ili Kraljici, zdravica Domovini, zdravica Bratstvu, zdravica Velikom Majstoru i Velikoj Loži, zdravica matičnoj Loži, zdravica gostima i prisutnoj Braći, zdravica suprugama i damama, zdravica onima koji su pripremili i služili jelo, kao i čaša koja je podignuta u spomen Braće koji su se preselili na Večni Istok. Prvi zabeleženi masonski govor održan je 16. oktobra 1646. godine, kada se Brat Elijas Ešmol zahvalio Braći koji su u kući njegovog tasta u gradu Vorington prisustvovali njegovoj Inicijaciji. Za ovim, prvim sačuvanim masonskim govorom, sledili su svi ostali, do dana današnjeg.

Pored masonskih govora, ostali su zabeleženi još neki masonski običaji iz tog vremena:

Masonska paljba je masonski običaj koji vuče korene iz vojnih običaja tog vremena. Postoje podaci da je tadašnji gradonačelnik Londona ser Džon Pik 1686. godine obilazio kapije grada, i zajedno sa građanima nazdravljao Kralju i Kraljici, dok su njegovi pratioci – vojnici ispaljivali u vazduh počasne plotune iz svojih musketa. Dokument iz 1737. godine, koji svedoči o Inicijaciji jednog Brata, potvrđuje da su Masoni prihvatili ovu tradiciju na svojim okupljanjima. U dokumentu se navodi: „Kada je Obred završen, Kandidata su nazvali Bratom. Svi su posedali za sto, na kome su stajale boce i čaše. Starešina Lože je komandovao: „Dodaj barut!“ Sva Braća su ustala, a Starešina je izrekao sledeću komandu: „Puni!“ Barut, koji je u ovom slučaju bilo vino, je nasut u čaše, a Starešina je zatim nastavio sa komandom: „Puške u ruke!“ Braća su se uhvatila čaša, a zatim je sledila poslednja komanda Starešine: „Paljba!“ Braća su, u čast novog Brata ispraznila čašu u tri gutljaja, za kojima su sledila tri pljeska i tri uzvika „Vivat“ ili „Huza“ što znači „Živeli!“

Još jedan stari običaj, koji je danas skoro potpuno nestao, sastojao se u tome da nakon zdravice novom Bratu, započne kruženje Pehara ljubavi. Kruženje Pehara ljubavi oko trpeze se odvijalo tako što bi tri Brata ustala, dok bi sva ostala Braća ostala da sede za stolom. Brat koji se nalazio u sredini, između dva Brata, bi sa dve ruke uzeo pehar sa vinom, dok bi dvojica Braće koji sa njegove leve i desne strane isukala mačeve i štitila njegova leđa dok ne ispije pehar. Kada bi Brat ispio pehar, sa maramom koja je stajala ispred njega bi obrisao njegove ivice, zatim bi nalio pehar do vrha, stavio ga pred Brata koji se nalazio se njegove leve strane, i koji je do pre nekoliko trenutaka čuvao njegova leđa, a sam bi uzeo mač u ruke. U međuvremenu bi, sa mačem u ruci ustao još jedan Brat, kako bi zaštitio Brata koji se sada našao u sredini, i tako sve u krug, dok sva Braća ne ispiju po pehar vina, zaštićeni od strane Braće. Prema legendi, običaj da se čuvaju leđa prijatelju koji ispija piće datira još iz saksonskih vremena, jer je u to vreme pretila realna opasnost da čovek, dok je opušten i nespreman, bude napadnut i uboden bodežom ili mačem (na ovaj način je 979. godine od strane plaćenog ubice ubijen Kralj Edvard, a po nalogu svoje maćehe Elfride).

Za nas, savremene Masone, ovo doba zdravica, vina i pesme za Belom trpezom može izgledati čudno i daleko. Ipak, ono govori o jedinstvenoj, raskošnoj i bogatoj tradiciji starih Slobodnih zidara, čiju nasleđe baštini-mo i koje smo dužni da poštujemo i čuvamo.

Rad za Belom trpezom je važan i neodvojiv deo masonskih okupljanja. On ima ogroman simbolički i filozofski značaj, jer se hrana i piće dele sa onima koji su se međusobno prepoznali i odabrali, i koji su jedni drugima srcu dragi. Rad za Belom trpezom je i ovozemaljska nagrada za intelektualni i duhovni rad koji ulažemo u samom Obredu. To je prilika da se bolje upoznamo i zbližimo, da razgovaramo i pravimo planove za budućnost, da se opustimo i nazdravimo jedni drugima, da se smejemo i uživamo u zajedničkom društvu.

Zato, Braćo moja, učimo od starih Majstora, a Radu za Belom trpezom vratimo mesto i ulogu koju zaslužuje!

Brat BB - VMLS